

Гарвард — стимул до науки,

яка стає життям

„How many roads a man must walk, before they call him a man?” На скільки питань має відповісти молода людина, народжена на землях широкого вільного світу, щоб збагнути, що її кіріння засаджені деінде? Скільки доріг мусить та молода людина пройти, щоб збагнути, що ті кіріння вона мусить пізнати, полюбити, шанувати і на них будувати власне життя, якщо вона дійсно в бутті хоче знайти щастя?

Технічні інформації — про адміністраторів, директорів, про статистики, програми викладів, конференції, кіна, події Української Гарвардської Літньої Школи — описані в статті „В Гарвардській Літній Школі навчається 56 студентів” („Свобода”, 10-го липня 1986).

Позичаючи думки Баба Діайлана, ставлю глибші питання на початку моєї статті, щоб вказати на головну причину, чому більшість студентів приїхали на цьогорічну Українську Гарвардську Літню Школу.

Мав я нагоду говорити з більшістю студентів і так як для мене, так і для них — Гарвардський Університет є ще одною дорогою, якою вони прямують до сучасного і минулого, не завжди знаного, свого народу. Всіх нас таких з'їхалося 56 студентів, що пожертвували повні вісім тижнів вакацій із-за „великого бажання вчитися мови” для „пізнання своєї спадщини”, „різних культурних аспектів України”, літератури, історії, кіноматографії і т. д.

Для цього Гарвард стоїть в дуже добромu положенні. „Тут багато спеціалізованих людей, які можуть про це мене навчити, як ніде інде. Багато молодих українців, загально мого віку, і це все мені приносить рідинне почуття і дійсне відчуття, що це значить бути українцем” — сказав Марко Довней з Мілвокі, Віскансон.

Гарвардської бібліотеки, про Острозьку Біблію, яка в ній знаходиться і заховується як дорогоцінний скарб. Подивитися на тисячі студентів, які так як ми приїхали вглиблюватись в морську глибину книг. Сісти собі на травнику гарвардського ярду, подивляти ту святиню науки, чи може з ким порозмовляти, сконфронтуватись думками, запізнатися. Лінгвістична лабораторія теж не одному придалася.

А що сказати про соціальне життя довкруги університету, про різні можливості тіловиховання, вправлення спортив, про гарний і спокійний Кеймбридж і про Гарвард Сквер, а звідси пряма лінія підземки до Бостону. Василь каже: „Фантастичне є це, що можеш жити з іншими українськими студентами на тому самому поверсі. Я пізнав людей зі всіх сторін. Гарне, миле життя. Я тепер розумію більше”. А Марко додає: „Я думаю, що це надзвичайний досвід. Я ще ніколи не був в такій ситуації, я ніколи не жив у гуртожитку. Є й погані сторінки, бо декотрі не вмюють спільно жити, однак, добрі справи набагато перевищують погані”.

Данило Даревич з Торонто розповів: „Ми, наприклад, мали розмову на тему, чи повинні бути мішані подружжя, бо є одна дівчина, що має англійського хлопця. І ми рішили, що якщо вдасться зукраїнізувати цього хлопця — це „файно”. Але ми теж рішили, що це дуже тяжко, треба сильно працювати і це майже неможливо”...

Різні студенти, різні ідеї, різні рівні — від тих, що закінчили рік коледжу до докторантів, від тих, що не знали „ані бе, ані ме” по-українському промовити, до тих, що першорядно володіють рідною мовою — одним і другим Українська Гарвардська Літня Школа

Він далі продовжує про свою підготовку і про дійсність, яку він застав: „Я вже від давнього часу хотів прийти сюди і я себе психологічно до того приготую. Це було моє рішення, я сам за це заплатив. Коли прибув сюди, моє знання мови було мінімальне, тепер можу відчувати цю мову — через граматику, розмови, вправи можу вживати те, що навчився”.

Василь Шкред з Виппані, Н. Дж., сказав: „Тут тяжко, багато роботи, але не є це неможливим. Я дуже багато навчився за той час, що вже тут. Це теж зміцнило бажання ще більше поглиблювати моє знання”.

Не марна слава Гарварду. Дійсно ніхто не вийшов звідси, не зіпівши порядно над книжкою. „Тут ти зустрічаєш людей, які дійсно знають, про що вони говорять, які є професорами, письменниками, політиками; маєш нагоду їх слухати, бачиш кіна — тут все сконцентроване, мені тільки треба їсти, спати і думати по-українському і це роблю і я задоволений” (Марко).

Український Інститут в комплексі Гарвардського Університету є ще одним фактором, який приносить багато користи студентам. Тільки подумати про п'яти-мільйоновий комплекс гар-

приносить щось нового, щось корисного, стимулює до дальшого навчання. Кожний знайде, що потребує в різних курсах — хто полюбить мову, хто літературу, хто історію. Товариське співжиття з професорами до цього сприяє, вони вимагають багато, заохочують студентів; щоб і вони від них вимагали, що й студенти роблять. „Контакти з учителями і професорами є дуже близькі і на товариському рівні — завжди можеш до них звернутись” (Василь). „Студенти серйозно вчаться, професори дуже тиснуть” (Данило). „Це стимул до науки, яка стає життям” (Марко).

От так переглянувши деякі інакші аспекти цього річної Української Гарвардської Літньої Школи, немає нам іншої можливої кінцевої формулі, як заохотити тих українських і неукраїнських студентів, які хочуть глибше пізнати українську культурну спадщину, інтересуватися і приїжджати до Гарварду. Це найкраще я зроблю, передаючи слова Василя і Данила: „Я дефінітивно приїду наступного року, інші це саме говорять” (Василь), „Я абсолютно заохочую всіх сюди приїжджати” (Данило).

Михайло Димид